

**FRIVILLIG
LUFTBEVAKNING**

Vår förbehålls det

FRIVILLIGA LUFTBEVAKARE?

Vid krigsutbrottet 1939 organiserades omedelbart luftbevakningen i hela vårt land. På ett stort antal platser ställdes folk på vakt för att rapportera egna och främmande flygplans verksamhet till luftbevakningscentralerna, som sedan kunde vidta erforderliga åtgärder. När i september 1939 hela denna organisation måste träda i kraft, fylldes personalbehovet genom *värnpliktiga* av olika åldrar. De kallades från sitt arbete i jordbruk, skogsbruk osv. för att fullgöra sina plikter mot landet på en mångfald luftbevakningsstationer, s. k. »ls».

Erfarenheterna bl. a. från Finland visa, att luftbevakningen trots sina allvarliga uppgifter kan skötas av annan personal än värnpliktiga män. De militära myndigheterna organiserade därför 1940 i samarbete med arbetsförmedlingar, olika beredskapsorganisationer, fackföreningar osv. en landsomfattande kampanj för att ersätta dessa värnpliktiga med *frivilliga*. Tre veckor efter starten var hela behovet fyllt. Anmälningar ha sedan dess strömmat in i jämn takt, men då de frivilliga i regel icke kunna stanna i tjänst någon längre tid, måste ersättare ständigt skaffas för dem. Till våren 1944 hade genom denna frivilligrörelse över 7 milj. dagsverken sparats åt vårt folkhushåll.

I allmänhet råder brist på frivilliga. Om det inte skall bli nödvändigt att i större utsträckning på nytt kalla in värnpliktiga från deras civila gärning, är det därför en angelägenhet av stor vikt, att tillgången på frivillig arbetskraft ökar.

VEM KAN ANTAGAS SOM LUFTBEVAKARE?

Villkoren äro följande:

1. att under året fylla minst 17 och högst 55 år (undantag kan göras om den sökande i övrigt är synnerligen lämplig),
2. att vara välfrejdad svensk medborgare,
3. att vara fullt frisk, äga god fysik och normal syn och hörsel samt icke ha fel på talorganen. Fel eller lyte, som icke inverkar menligt på tjänsten, utgör däremot intet hinder för antagning.

För omyndig under 18 år fordras därjämte skriftligt medgivande av målsman (förmyndare).

ANSTÄLLNING

Den, som vill ut i frivillig luftbevakning, har bara att anmäla sig till närmaste arbetsförmedling eller rekryteringsombud för frivillig luftbevakning. En förteckning över rekryteringsombuden med uppgift om adress och telefon finnes på sidan 9.

Vid anmälan till tjänstgöring ifylles en anmälningsblankett, som sedan inlämnas till arbetsförmedlingen eller rekryteringsombudet för granskning. Godkänd sökande erhåller sedan en förbindelse att fylla i och underteckna samt hänvisas för läkarundersökning, som är kostnadsfri, till militärläkare eller i undantagsfall annan läkare.

Tjänstgöringstiden är i regel minst 6 veckor, men undantagsvis kan personal även anställas för kortare tid, dock minst 3 veckor. Anställning i den frivilliga luftbevakningen kan åtminstone under förstärkt försvarsberedskap erhållas även av personer, som äro tjänstgöringsskyldiga på annat håll, t. ex. i hemvärnet eller luftskyddet, men som icke för tillfället äro tagna i anspråk av sådan organisation. Personal i luftskyddstjänst (utom vid hemskyddet) skall äga vederbörande luftskyddsmyndighets medgivande, innan anställning sker.

Läs noga igenom förbindelsen, innan den undertecknas, och skicka den sedan tillbaka till rekryteringsombudet. När man som frivillig har undertecknat förbindelseblanketten, lyder man under krigslagarna fr. o. m. inrycknings- t. o. m. utryckningsdagen. Frivillig luftbevakare, som är krigstjänstskyldig eller skyldig fullgöra annan obligatorisk tjänstgöring, erinras om att *adressförändring* ovillkorligen skall anmälas.

LÖNEFÖRMÅNER

Månaden indelas i tre löneterminer och lönen utbetalas i förskott den 1., 11. och 21. med 10 kr. varje gång för menig. Detta belopp ökas till 15 kr. per termin fr. o. m. den lönetermin, som börjar närmast efter 42. tjänstgöringsdagen.

Personal med vicekorprals tjänsteställning erhåller 11 resp. 18 kr. per termin och personal med korprals tjänsteställning 12 resp. 20 kr. Frivillig med korprals tjänsteställning erhåller dessutom en särskild månadslön av 15 kr.

Efter den 1. juli 1944 kommer lönen enligt Kungl. brev av 12. maj 1944 att utbetalas med för menig samma belopp, som ovan angivits för korpral. För frivillig med underbefäls tjänsteställning blir avlöningen 13 kr. resp. 25 kr. jämte en månadslön av 30 kr.

Månadslönen utbetalas i efterskott.

Efter behovsprövning kan familjebidrag utgå i huvudsak enligt de grunder, som gälla för värnpliktiga. Värnpliktiga och f. d. värnpliktiga kunna erhålla hemortslön.

ÖVRIGA FÖRMÅNER

Frivillig personal har fria resor till och från tjänstgöringsorten, fri sjukvård, i vissa fall även tandvård, samt mat, förläggning och kläder. (Kvinnliga luftbevakare erhålla tjänstedräkt m/42 för kvinnlig personal.)

Arbetsgivare äger icke rätt att avskeda anställd därför att denne tar anställning såsom frivillig vid krigsmakten.

Om den frivillige begagnar egna modellenliga uniformsplagg eller medför egna underkläder och skodon, utgår för närvarande nedanstående ersättning per dag:

Vapenrock, klädesbyxor (kjol), huvudbonad	21 öre
Kappa	14 »
Skodon	20 »
Underkläder	10 »

VILKEN UTRUSTNING BÖR MEDFÖRAS?

De frivilliga skola hos vederbörande rekryteringsombud (arbetsförmedling) höra efter om lakan, örngott och handdukar samt matbestick (kniv, gaffel och sked) skola medföras. De militära myndigheterna tillhandahålla nämligen denna utrustning endast i mån av tillgång.

Det är *dessutom* synnerligen lämpligt att om möjligt medföra följande:

filt eller sovsäck,

regnrock eller regnkappa,

grova skodon,

gummistövlar eller galoscher,

idrottskläder och baddräkt samt

kompass, kikare, solglasögon och ficklampa.

Under den kalla årstiden böra varma underkläder, strumpor, raggsockor och handskar samt helst även fårskinnspäls medföras.

Cykel (vintertid skidor) kan komma till god användning, särskilt om avståndet till närmaste samhälle är stort. Järnvägstransport av cykel till avlägset liggande ls kan i vissa fall betalas av de militära myndigheterna.

Dessutom är det givetvis lämpligt att föra med sig böcker, sällskapsspel, idrottsmateriel el. dyl. att användas under fritiden.

UTBILDNING

Den första utbildningen av nyanställda frivilliga sker i regel centralt i form av en kurs på vanligen sex dagar (48 timmar) eller också vid den luftbevakningsstation (ls), där den frivillige skall tjänstgöra. Efter den grundläggande kursen följer tjänstgöring vid en ls, varvid fortsatt utbildning äger rum. Efter minst tre veckors dylik tjänstgöring kan personal, som har intresse för tjänsten, kunskaper och lämplighet i övrigt, uttagas för utbildning till ls-chefer eller ställföreträdande ls-chefer enligt särskilda bestämmelser. Denna utbildning sker i regel vid en särskild underbefälkurs på omkring två veckor (96 timmar). Efter dess slut utfärdas betyg, samtidigt som icke lämpliga avskiljas. Den, som tjänstgör såsom lschef har befälsrätt över personalen vid samma ls.

Särskilt lämplig personal kan vinna anställning vid luftbevakningscentral (lc) och kan då erhålla placering i högre befattning än lschef.

Skolungdom, som önskar fullgöra luftbevakningstjänst under den tid den obligatoriska värntjänstutbildningen pågår, kan efter framställning till rektor i varje särskilt fall jämlikt Kungl. kung. nr 604 1941 § 5 moment 3 erhålla befrielse från denna.

TJÄNSTGÖRING

Hittills ha över 75.000 frivilliga luftbevakare tjänstgjort på olika ls landet runt. Många komma tillbaka år efter år under semestertiden eller när andra möjligheter att tillbringa några veckor ute i luftbevakningstjänst yppa sig.

Så gott som undantagslöst ha de frivilliga angenäma erfarenheter av sin tjänstgöring. De ha mött ett gott kamratskap och ett friskt, härdande liv. De få utmärkt förplägnad — kronans mat är fortfarande verkligt förnämlig — och sist men icke minst ha de känslan av att de göra en verklig insats i försvaret och för folkhushållningen.

Tjänstgöringsdagens första timme ägnas åt kroppens vård och städning av förläggningen. De frivilliga svara själva för att allt är snyggt och ordentligt. Under tiden lagar kocken (kockan) eller, där sådan icke finnes, en av de frivilliga frukost. Efter frukosten blir det ett par timmars exercis, lektioner eller annan utbildning. Det kan röra sig om instruktion i flygplanigenkänning, orienteringsövningar, kartläsning, vaktjänst och rapportövningar. På varje luftbevakningsstation måste all personal lära sig känna igen alla svenska och aktuella utländska flygplans utseende ur olika synvinklar. Det är en ädel tävlan mellan personalen, om vem som kan lämna de snabbaste rapporterna. Mången gång ägnar man sig också åt att bygga flygplanmodeller, som komma till god användning vid rapportövningarna. Före andra frukost blir det oftast tid för bad, skidåkning eller vad årstiden lämpar sig för.

Vapenutbildningen brukar vara föremål för stort intresse. Denna äger rum under betryggande kontroll av militära instruktörer, som leda övningar med både gevär och pistol. Man tränar gevärsföreläring, isärtagning och hopsättning av gevärs- och pistolmekanismer, laddningsövningar och skjutning. Landet runt har man på många ls fått fram verkligt goda skyttar, inte minst bland de kvinnliga frivilliga.

Eftermiddagen upptas av fortsatta övningar, persedelvård, studier och andra lämpliga sysselsättningar. Så småningom blir det middag och för dem, som icke ha vaktpass, blir det en ganska lång fritid, innan taptot går och man får en välbehörlig vila.

Avbrott både i denna dagliga rutin och i nattsömnen bilda just dessa vaktpass, i regel två timmar uppe i ls-tornet, åtföljda av fyra till sex timmars ledighet från vaktjänsten. Det blir således summa sex à åtta vakttimmar om dygnet, under vilka det gäller att ha ögon och öron öppna, iakttaga allt vad som händer och sker uppe i luften och per telefon inrapportera dessa iakttagelser. Även eldsvådor m m skola inrapporteras.

Samtliga ls besökas regelbundet av luftbevakningsassistenter, när det gäller manliga, och av luftbevakningsinspektriser, när det gäller kvinnliga stationer. Assistenterna och inspektriser ha till uppgift att träda i personlig kontakt med alla inkallade och frivilliga, hjälpa dem i personliga angelägenheter, upprätta lämpliga program för fritidssysselsättningar och i övrigt bidra till att öka trevnaden inom förläggningen. De skola även medverka till att ls-personalen kommer i kontakt med och upprätthåller goda förbindelser med befolkningen i trakten omkring sin ls.

Särskilt ifråga om studiearbete har man åtskilliga förmåner inom luftbevakningen. Staten betalar således i vissa fall en del av kostnaderna för korrespondenskurser, och om

någon inom förläggningen sätter i gång med en kurs t. ex. i språk, betalar försvarsstabens bildningsdetalj 75 % av kostnaden för böckerna, intill 6 kr. per studerande. Dessutom lämna korrespondensinstitut 15 % rabatt å studiemateriel.

Att de frivilliga luftbevakarna trivas under sådana förhållanden är ju inte så märkvärdigt. 55-åringar och 17-åringar — gränserna uppåt och nedåt — ha visat sig samsas utmärkt. Man sammansätter emellertid, så långt sig göra låter, personalen till en ls med jämnåriga. Till trevnaden bidrar även den radio, som numera ingår i utrustningen på varje ls, och dessutom får man då och då sändningar från försvarsstabens fältbibliotek. Även fältartisterna hälsa någon gång på hos luftbevakningen och då brukar det vankas extraförplägnad på kronans bekostnad. Däremellan utnyttjar nog varje ls medlemmarnas födelsedagar eller andra bemärkelsedagar för att på privat väg ordna liknande extraförplägnad. Särskilda bestämmelser reglera för övrigt tjänstledigheten, men permissioner upp till fyra timmar åt gången för bad, skidturer, bio- eller affärsbesök osv. kan ls-chefen själv bevilja.

Hur förläggningarna se ut, kan man inte säga något allmängiltigt om. På många håll är det specialbyggda baracker vid ls-tornets fot, i andra fall ligger man förlagd i en bondgård i närheten. Under de senaste åren ha förläggningarna successivt förbättrats. Inredningen har moderniserats, och förläggningarna äro för närvarande över lag goda. Genom att ls i allmänhet ligga högt ha de i regel också ett vackert läge.

Överhuvud taget kan luftbevakningstjänsten passa så gott som alla. Studerande ungdom brukar regelbundet återkomma — ferierna få på detta sätt innehåll, och man förtjänar dessutom en icke föraktlig summa utom det att man har mat, husrum och kläder gratis. Men den studerande ungdomen är blott en ringa del av alla de kategorier, för vilka ls-tjänsten lämpar sig utmärkt.

Du, som har en möjlighet att längre eller kortare tid ställa Din kraft till Ditt lands förfogande — kom ihåg, att i den frivilliga luftbevakningen gör Du en hundra procentig insats — låt det därför bli *Din insats!*

REKRYTERINGSBYRÅER

Plats	Adress	Telefon
Eskilstuna	Nybrogatan 10 B	374 04
Falun	Åsgatan 26	752
Gällivare	Kommunalkontoret	427
Gävle	Grand Hotell	»Arbetsförmedlingen»
Göteborg	Kyrkogatan 32	»Arbetsförmedlingen»
Jönköping	Kyrkogatan 12	49 49, 51 21
Kalmar	Larmgatan 6	»Arbetsförmedlingen»
Karlskrona	Valkyriavägen 7, Bergåsa	»Arbetsförmedlingen»
Karlstad	Hamngatan 18	141 15
Linköping	Repslagaregatan 33	»Arbetsförmedlingen»
Luleå	Kyrkogatan 4	39 11
Malmö	Andrélundsvägen 3 C	»Arbetsförmedlingen»
Skövde	Långgatan 22	18 60
Stockholm	Brunnsgatan 22	»Stadens arbetsförmedling»
Sundsvall	Sjögatan 22	557 05, 564 09
Trollhättan	Stadshotellet	14 45
Umeå	Storgatan 42	31 23
Uppsala	Svartbäcksgatan 21	383 46
Visby	Posthuset	125
Örebro	Nygatan 34—36	»Arbetsförmedlingen»
Östersund	Storgatan 39	16 23

Förfrågningar kunna ställas till närmaste rekryteringsombud (se sid. 9). Anmälningssblanketter kunna dessutom erhållas från och anmälningar inlämnas till varje statlig arbetsförmedling.

Försvarsstabens Luftförsvarsavdelning maj 1944
